

Woi tas warr buht teefa?

Wahzsemmes basnizas Awifes stahsta par mihtem Latweefcheem Kursemmê tâ: Tash mahjas peederroht Keiseram un kungeem, un tee Latwiji effoht fainneeki, arrendateri, gabjeji, kalpi un darba wihri. Ne kur ne effoht zeemi jeb fahdschi, (?!) *) bet tee dsihwojoht tahdâs mahjâs, kas pa weenam fewischki stahwoht leelu lauku un gannektu starpâ, jeb arri leelôs meschôs. Preeksch kahdeem 30 gaddeem pa wiffu Kursemmi ne weena weeniga skohla ne effoht bijuse. (!?) **) Tomehr Kursemmê itt wiffi mahkoht grammatâ lassihht. (?!) Luttera Katkizmu, jawu dseefmu-grahmatu un arri Bihbeles leelo puffi wiffi sinnoht no galwas. (!?) Luttera mahzitaji ne weenu jaunekli ne peenemmoht pee eefwehtifchanas, kas to wiffu ne mahkoht! — Tu jautasi: kâ tas irr isdarrams bes skohlas? Redsi, gaxrôs ruddens un seemas wakkarôs illatrâs mahjâs pee kahdas mahmulites fanahkoht behrnu pulzinsch un schi nu teem to Deewa wahrdu eemahzoht kâ sinnadama. Waffaras laikâ behrni gannôs eedami fawas grammatas laukôs un meschôs nemmoht lihds, lai tee ne peemirft, ko tee seemâ irr mahzijschees. (Wabbi gan buhtu, tad muhsu

behrni tâ darvitu un wezzaki behrnus pee tam pee: speestu, tad muhsu skohlmeistereem un arri mahzitajeem masak darba gan buhtu.)

Tahda mahziba gan ne irr itt teizama, tomehr Latwju semneeku kristiga dsihwofchana effoht dauds labbaka Kursemmê, ne kâ pee teem semneekem Wahzsemme. Slep-kawiba, laupifchana, leela fahdsiba un laulibas pahrlahpschana Kursemmê effoht ne redseta leeta. (?!) Nettu rettam mahzitajeem effoht jasohda tahdi, kas neschlihtstibâ dsihwojoht un prett bto baufli grehlojoht. (Lai Deews dohd, ka wiffi manni pisschneeki pee scheem buhtu peestaitami, zil mannim tad darba masak buhtu!) — Ir dserschanas grehlu un mihto snapsiti basnizas-kungeem gan mohlas deesgan, bet Wahzsemme wehl siltaki. — Kâlabbad Kursemmê wifs tik labbi un gohdam eijoht? Tas nahkoht no tam, ka pa wiffu Kursemmi to fwehtu Deenu tik stipri swinnohht.

Swehtâ deenâ w i f f i, kas tik ween pee labbas wesselibas un no mahjahm warroht ibeet, kâ uhdens uppe tekkoht us basnizu. Masai deeninaî swihstoht steidsahs laudis, lai nu buhtu leetus un wehtras laiks, woi stipra falna un putteni, jeb pa dubteem jabreen, daschu jubdsi semmes eedami us mihto Deewanammu. Basnizâ eegahjuschi wiffi zeklôs apmettuschees nofkaita „Muhsu Tehwâ“, ee eet kluffi sawâ weetina un ar deewabihjigu firdi gaida, lai basnizu fahk. Zebfchu 2 woi 3 tuh kst ofchi basnizâ fanahkluschi, (zeek tahdu leelu basnizu Kursemmê warr buht, kur tik dauds lauschu warr fareet?) tomehr nekahds lehrms nedf trohknis dsirdams; ar itt usmannigu firdi wiffa draudse nu klaufahs un Deewam kalpo, un ne peekuhst, jebfchu 3 woi 4 stundas basnizâ japaleek. Gruhti bijis tik agri un tahlu zellu

*) Pee jubrmallas, Kursemmes augschpuffe, un wehl zittâs weetas Latweefchi mahjo zeemôs jeb fahdschôs. Tee Kohnineeki us Kuldigas puffi mahjo 7 zeemôs.

**) Gan sinner daschu gohdigu draudsi, kur preeksch kahdeem 30 gaddeem jaw itt teizama skohla bij zelta. Taggad Kursemmê jau irr wairak ne kâ 200 draudses-skohlas, un arri tahda skohla, kur Latweefcheem labbi skohlmeisterei tohp isaudsnati un ismahziti.

us basnizu no-eet; tadeht mihlais Latwis arri ne gribboht, ka Deewa kalposchana un spreddikis tik ahtri pagallam; ar Deewa wahrdeem gribboht labbi, labbi pa-ehstees. (Ka daseh ap: tu is basnizas-gahjejs tadeht gribboht leelu garru spreddikt un Deewa kalposchana, lai warroht labbi is-fraustees un isfnaudees tomehr wehl kahdu labbu mahzibu no Deewa wahrdeem mahjas pahnest, to Wahzu Awises itt par gohdu ne irr stahstijuschi un es to arri ne gribbu tizzeht, ka tas warr buht teefa.)

Swehtdeenas rihta pulksten astonds kesteris basnizu sahlf ar kahdu rihta dseefmu; tad wiffi kohpa ar pasemmigu balsi garrus rihta pah-tarus un wiffu Yuttera Katkismu iskaitoht. Tad atkal dseed dseefmu un nu mahzitajs us altari eet. Ar bilti jeb grehku-fuhdseschanu sahlf un nekahda swehtdeenâ deewgaldneeki ne truhlfst. Nu mahzitajs dseed wiffas altara-dseefmas, kollektes un swehtas luhgschanas, ir lekzioni un swehtu tizzibu laffa un wiffa draudse atbild ar Amen un Alleluja, laffa un flaita lihds ar basnizas-kungu un tad wiffem basniza irr swehts darbs. Kad nu draudse dseefmu preeksch spreddika nodseedajufe, (teiz ka Latweeschi swehtus meldinus sabbi mahkocht, teem effoht skattas balsi, bet zits feewischts arri labprahf tik stipu moldinu weikocht un ar kahdu brehfschenu fleadsoht, ka Wahzsemneeks ar brihnfschanohs irr brihnijejs, kalab: had basnizas pehminderi tahdu brehfi, kas wiffai draudset faunu darroht, no basnizas ne isweddoht ahra, jeb ne apzanzohet, lai dseed tik pat gohdigi un lehnt, ka wiffi zitti) — tad mahzitajs spreddiki teizocht ar wiffahm swehtahm luhgschanahm un pahrluhgschanahm; tad atkal draudse dseed, deewgaldneeki tohp meeloti, altara dseefmas un swehtifchanas wahrdi dseedati, beheni kristiti, pahri salaulati un wiffa draudse no firds klau-fahs un skattahs, un ne weens ne iseet no basnizas, piems wifs irr pabeigs. (Nedseet, miktas draudses, tahda labba flawa jums irr Wahz-semme. Tad nu gahdajeet arri, ka juhs to pateesi arri warreet nopelniht un turraitees ta swehta weerta pa gohdom, ne stalgaladauni, ne fnausdami, ne schurp turp skattidamees nedf arri par wehlu nahkdami, ka kuhmi un kahmneeki leela gohda deht labprahf darra, nedf arri,

ka daseha draudse gan darra un no basnizas iseet ahra, ta ka pehz spreddika deewgaldneeki eet pee altara, jeb piems juhs no mahzitaja ar swehtifchanas wahrdeem effect atlasti; tas ne klahjabs! Deewa swehtibu itt wiffi stipri ween gaida, kalabbad juhs tad ne gribbeet Deewa swehtifchanas wahrduus fagaaldihf, un ar tahm us sawahm mahjahm no-eet?)

Tahda teizama swehtas deenas swinneschana un tahda gohdiga Deewa wahrdu zeenifschana muhsu mihlus Latwjus no tam effoht pafargajufe, ka tee wehl irr un paleef tahdi teizami deewabihjigi laudis. Mihlais Deewa wahrds Kurssemneekem effoht tikpat smeklioa deenifschliga maife, ka ta laiziga maife, kas teem daudskahrtigi itt knappi no Deewa effoht dahwanata. Ir mahjas tas Deewa wahrds par peemahjotaju effoht eetaifjees. Bibbele, dseefmu-grahmata, ir wezzu wezza spreddiku grahmata ne kahdas mahjas ne truhlfstocht. (Woi tas warr buht teefa? Us labbahm pehdahm gan pafchu lalku dohdamees, bet ja mums irr jaleeltijahs, tad lai mehs ar Apustika Pahwili leeltijamees fawas mahjtabas deht, ka mehs to wehl ne effam fagrahbushfi, bet pehz to tikkat tesfeepjamees, ka mehs to warretum fagrahbt. Muhsu go bibeles beedribas, kas Kurssemes draudses schinnis laikds mihleem Latweescheem itt par leelu flawu irr eetaifjuschees, muhsu flehlas, kas taggad wiffur isplaukft, ka flita pawaffara mihla satta sahfitte, tas ar laiku tahdus labbus tizzibas auglus gan isdohs, ka schis Wahzsemneeks par mums te isstahsta.)

Lai mehs schè wehl peeleekam kahdus wahrduus, to kahds Kurssemneeks us Wahzsemmi rakstijis, bet lai scho mahzibu us fewi pafcheem greefcham un labbi wehra leekam. Wansch raksta ta:

Tu mihla tauta! Kalabbad es to tewim esmu farakstijis? Lai tas tewim irr par speegeli, fur tew buhs nomanniht, kahds taws waigs irraid un lai tu mahzees, kahda leela swehtiba no ta zekahs, kad tu pee masuma us-tizzigs tohpi atrasts. Bet sinni, ja kahdam tik dauds irr eedohts ka tewim, tad no tahda arri dauds taps praftihts. Scho likkumu buhs

tewim stipri fargabt un scho mantu lai tewim ne weens ne panemm, prohti: ka tewim irr un paleek tahda swehtdeenäs fwinneschana, ar ko tu sawu dwehfeldi no schihs pasauls nihzigahm un wiltigahm leetahm warri atswabbinaht un pazelt us debbesi, un ka schinni deenä tawš Deews tehws un dehlš lihds ar swehtu garru pee tewis ar sawu baggatu garrigu swehtibu warr nahkt un tewim to ihstenu maissi tahs dsihwibas eedoht. Gahda ar leelu gahdaschanu, ka schi maise tewim ne kad ne truhkt; jo tu itt labbi gan sinni, tas zilweks ne dsihwo no maises ween, bet no ifkatra wahrda, kas iseet no Deewa muttes. Tapehz buhs tewim to swehtu deenu swehtiht, ka treschais haussis pawehl un ka schis Wahzsemneks Awises pahc Kursemneekem raksta. Lai Deews dohd, ka ta wiffur pee mums swehtä deenä noteek; tad gribbu kluflu zeest un ne ko stahstiht par frohga dsehrajem, par brandwihna dedsinaschanu swehtäs deenäs, par feenu un linnu talzineekeem, par kalpa wihru labbibas weschanu un lauku kohpschanu swehtdeenä, un par plihteschanu, ribschanu, peederschanohs, trumpechanu un zilteem tahdeem negausibas darbeem frohgös un schenkös. Lai tee isjuhnd no muhsu Latweeschu raksteem un Latweeschu laudim. Klausées ko wehl wezzais Lutters par to raksta:

„Ikkatram zilwekam lai ta irr ta leelaka gahdaschana, ka tas Deewa wahrds un tas Deewa prahts pee mums paleek un noteek. Kas to darra, tas irr tas pateefi gudrais wihrs. Kad ta ne darrifim, tad mums täpat notiks, ka teem pahrgudreem un besprahdtigeem, kas scho wahrdu dabhuhs dsirdeht: „Tälabbad, ka juhs ne gribbeet mannu wahrdu swehtu turreht, neds mannu walstibu waitoht, neds arri mannu prahtu isdarriht, es jums nu arri ne dohdu to deewischfigu maissi, tohs grehklus ne peedohtu un arri ne isglabbju un ne isweddu no kaunas kahrdinaschanas un pohsta. So schi lai irr ta fohdiba teem, kas Deewa swehtu prahtu ne gribbejufchi atsiht un tam padohtees.“

С—г.

Muschä un zilweks.

1.
Muscha. Tawi kaitinacht es nahku,
Te maun nodfenn, te es nahku:
Ko tu nu man padarri?
Mettu rinkti, un atgreeschohs,
Tewim atfal wirsü speeschehs;
Tu maun nosist ne warri!

2.
Neeki buhs; es mudra esnu,
Ne behdaju taru dusnu;
Nohst, ka taifees robku zelt:
Uzzis gaischas. smalti juhtu,
Ka neweens man klaht peekluhtu,
Muhku ruhlin, kad gribb smelt.

3.
Bet no medbuš un no kreimtu,
Tur es lehti noht ne eimu
Pee ta man warr semme kaut:
Tas man azzis stulbas darra,
Tad es esnu tawä warrä;
Kahrums spehj man pee sew' kaut.

4.
Wahziba. Zilweks, tew irr prahta-spehki!
Bet kad wilka saldi grehki,
Tu ne walbi kahribu.—
Kahrtes, brandwihns, meitas, nauda,
Un dasch grehks, ko pasaul' bauda,
Peewilt tew ar mihibu!?

5.
Tohpi gudrakš, ne steep rohlu
Pec to tew aibleegtu kohlu,
Lai gan jauks un patihkams;
Winna auglōš nahwe eekschä,
Kas tohs bauda, tam irr preefschä:
Bailes, pohstē, ne isbehgams! M. B.

Allus - dsee fma.

Allus mihtotajs dseed:

1.
Allutinsch, tu mihtlais, salbais,
Kas no meescheem bruhwejamš.
Allutinsch, tu stiprais, bruhnais,
Tehwu tehmeem passihams.

2.
Tewi dferroht juht am spehku,
Darbus darroht drohschibu;

Lu ne willini us grehku;
Bet tu dohdi preezibu.

3.

Brandewihns, tas welna-wirreens,
Tas tik eewedd nelaimé,
Echis tas ihstais pohsta-dsehreens
Laudis mohza pafaulé.

4.

To ne dferfchu ne! — pateesi! —
Ramdeht? — Laffi Uwifé;
Tur tu lubkofi itt beefi,
Ra tas eewedd nelaimé.

5.

Allu, allu to es dferfchu,
Lai dferf zitti wihnu gan,
Lihds es kahju kappá sferfchu,
To es dferfchu, tas tihf man!

6.

Tehwu tehwi allu dsehre
Naudu maffá fkandejoht;
Sirgi lehlaja un spehre
Teem pee rohkas turrejoht.

7.

Nu dferf sehni brandewinuu,
Pihpi fuhz ar kahroschan',
Salkait, woi tee darr' arr sinu?
Woi naw pohsta dshwoschan'? —!

8.

Wihns irr dahrgé, kas warr to bruhfeht,
Brandewihns pohsta wesselib';
Tadeht allu gan warr flaweht,
Tas dohd meesai usturrib'.

9.

Nu tad, allus-draugi, nemmeet
Schigli kannas puttoschas;
Labbas laimes wisseem wehlet,
Dferfim lohpa malzinaas:

10.

„Lai meh8 pateizibas dohdam
Bruhwerim tam pirmajam,
Un ir preezas-dseefnu dseedam
Allutina dsehrejäm!!

11.

„Lai aug meefchi kupli, tauki
Urr us muhsu atmattabin;
Lai kupp tehwu puhru-lauki
Ra schis allus aumalam.

12.

„Lai seeb muhsu meitas kohfchi,
Ta ka rohses dahrsina;
Lai leij tehwu dehli drohfschi
Allutianu kannina!

13.

„Kuddend8 tad kahsu=preeki
Winnu starpá atraffees;
Tehwu dehli, bandineeki
Zaulá dshiwé lihgfimosees.

14.

„Lai tad dshiwé allus-brahli
Lihds ar sawahm lihawahin,
Un to gohds lai fteepjah8 tahli,
Kas atfaffa brandwihnam!!

E. J. Schönberg,

Gramdes kirspheles fohlimeisters un ehrgelnecks.

Teefas fluddinaschanae.

Us pawehleschanu tabs Keiserifkas Majesteetes,
ta Watwaldineeka wiffas Kreemu Walfs ic. ic. ic.,
tohp no Strafes un Sahrzenes pagasta teefas wiffi
tee, kam kahdas taisnas prassischanas jeb mantibas
teefas pee tabs atstahdas mantas tabs scheid preefsch
7 goddeem nonirruschas atraitnes Dorothea Gottlieb
Briakmann, dshimuschas Jablonshy, jeb ja kas doh-
matu ko mantoht, usajinati un fankti, gadda un dee-
nas starpá, no tabs deenas rehkinajoht, kad schi flud-
dinaschana trescho reis Uwifés buhs stahwejusi, kas
par to beidsamo peeteifschanas-terminu nolifta, woi
paschi, woi zaur weetnoekeem, fur tabdi wehleti, un
fur woijadfigs ar assistenteem un pehemindeereem schi
teefas meeká atnahft un tik labb sawu mantibas-teefu
ka waijadfigs peemeldeht, ka arri tabs peerahdischanas-
shmes par tam usrahdiht, jo zittadi tohs, kas sawas
prassischanas ne buhs usdemusch, no tabs atstahdas
mantas isflehg8 un wehlafwairs ne flaufih8. Strafes
un Sahrzenes pagasta teefa, tai 29. September 1851.
(Nr. 141.)

Mikkel Straup, pagosta wezz. 2
E. Hildebrand, pag. teefas fshiw.

No Leel-Uuzé pagasta teefas tohp zaur scho sinnamu
darriht8, ka scheid balts schimmela firg8 peeklihdis,
un turklaht tas, kam schis firg8 peederretu, usajizi-
nah8, to paschu prett fluddinaschanas un barroscha-
nas atlihdsinaschanu lihds 26to Oktober f. g. pee schih8
pagasta teefas prettim nemt, jo pehz ta wirs8peemin-
neta laika to sirgu pagasta labbei par labbu pahrdoh8.
Leel-Uuzé, tai 28ta September 1851. 1

(L. E.)
(Nr. 190.)

J. Jakobsohn, peefshdetaj8.
Teefas fshiwéris Feldberg.

B r i h w d r i k k e h t.

No juhymallas-gubernias augstas waldifschanas puffes: Collegienrath v. Braunschweig, Jensor.
No. 351.